

Afiyəddin Həmid oğlu HƏMİDOV, i.f.d., dos.**Samirə Rafiq qızı MİRZƏYEVA**

Azərbaycan Texnologiya Universitetinin magistrantı

E-mail: psff2023@gmail.com

SOSIAL İNKİŞAFIN TƏMİN EDİLMƏSİNİN REGIONAL ASPEKTLƏRİ

Xülasə

Tarixən regionlar bir-birindən həm sosial, həm də iqtisadi cəhətdən fərqlənmişdir. Bu fərqlərin əmələ gəlməsinin başlıca səbəbləri, regionun coğrafi quruluşu, relyefi, geoloji (təbii sərvətlərin mövcudluğu) quruluşudur. Regionlar məşğulluq baxımından bir-birindən fərqlənirlər. Xüsusən də regionlarda əhali disbalansının yüksək olması məşğulluğa təsir göstərir. Bir ölkənin sosial cəhətdən inkişaf etməsi üçün onun regionlara bölünməsi zəruridir. Tədqiqatlar göstərir ki, regionlar sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsinə görə 2 yerə bölünür:

1. İnkişaf etmiş
2. İnkişaf etməkdə olan, yəni zəif inkişaf etmiş regionlar.

İnkişaf etmiş regionlar sosial cəhətdən yüksək inkişaf etmiş sayılırlar. İnkişaf etməkdə olan regionlarda isə sosial problemlərlə yanaşı iqtisadi problemlər də mövcud olur. Qeyd etmək lazımdır ki, iqtisadi vəziyyət ölkədə, regionlarda sosial vəziyyətə də təsir göstərir. Müasir iqtisadi sistemlərdə yaranan bu sosial problemləri həll etmək biraz çətin olur.

Beləliklə, qeyd etmək lazımdır ki, dövlətin apardığı ümumi sosial siyasət birbaşa olaraq regionların sosial inkişafına ciddi təsir göstərir. Dövlətin regionlarda apardığı sosial siyasətin başlıca ünsürləri, məşğulluğu təmin etmək, sosial standart normalarını tətbiq etmək, əhalinin sosial xidmətlərə daha asan əlçatanlığını təmin etməkdir. Regional səviyyədə aparılan sosial siyasətdə əhali qrupları arasında gəlir bərabərsizliyinin azaldılması başlıca məqsədlərdən biridir.

Bu məqalədə dövlətin sosial siyasətində regional aspektlər araşdırılmış, müxtəlif tədqiqatların nəticəsi təhlil edilmiş və sonda Azərbaycanda aparılan sosial siyasət haqqında məlumat verilmişdir.

Açar sözlər: Regional inkişaf, sosial inkişaf, iqtisadi inkişaf.

JEL: O18

Giriş

Yaxın keçmişdə regional sosial və iqtisadi inkişaf strategiyalarının hazırlanması zərurəti qarşıya çıxdı. Bu cür strategiyalar geniş dövrləri əhatə edir və ölkənin, onun regionlarının uğurlu sosial-iqtisadi inkişafının əsas amilləridir. Strategiyaların həyata keçirilməsində ərazilərdə mövcud olan resurslardan düzgün istifadə edilməsi qarşıya qoyulan məqsədlərə vaxtında nail olmaq üçün lazımdır. Xüsusi regional inkişaf məsələlərini həll etmək üçün həm adi, həm də əvvəllər istifadə olunmamış resurslardan istifadə etmək çox vacibdir [4].

İqtisadiyyatda elmi istinadlara görə, regional inkişaf, xammal, ərazi, demoqrafik, iqtisadi, innovativ, infrastruktur, maliyyə, ekoloji, coğrafi, inzibati, intellektual resurslar və s. ilə dəstəklənir [5]. Bu gün bu resursların potensialı

ərazilər üzrə inkişaf strategiyalarının həyata keçirilməsini dəstəkləmək üçün tədqiqatçılar tərəfindən öyrənilir. Bir çox tədqiqatçılar spesifik resursların potensialını regional inkişaf amilləri kimi öyrənirlər. Məsələn, insan kapitalı əsas tədqiqat obyektinə olaraq qalır [6]. Xarici ölkələrin alimlərinin bu və digər oxşar tədqiqatlarının nəticələri hazırda ölkənin və onun regionlarının inkişaf strategiyalarının rasionallaşdırılması üçün istifadə olunur [5].

Sosial-iqtisadi amillərdəki regional fərqlər bir ərazinin regional inkişafını qiymətləndirmək üçün vacibdir. Bir çox tədqiqat müstəqil şəhərlər və ərazilər daxilində regional fərqlərin ümumi qanunauyğunluqlarına diqqət yetirsə də, meqasəhər rayonlarının iyerarxik məkan-zaman strukturları nadir hallarda müzakirə edilmişdir. Bu boşluğu doldurmaq üçün mövcud sənəd

meqapolis regionları daxilində çoxsəviyyəli regional fərqləri araşdırır. Sosial-iqtisadi göstəricilər kimi ÜDM, əhali və ümumi pərakəndə satışdan istifadə etməklə, sosial-iqtisadi meyllərin məkan-zaman modelləri müəyyən edilir. Ayrı-ayrı şəhərlərin məkan-zaman modellərinin müəyyən edilməsi üçün sosial-iqtisadi oxşarlıqlardan istifadə edən iyerarxik klaster yanaşması təklif olunur [6].

Regional fərqlər tez-tez sosial-iqtisadi inkişafdakı fərqlərlə əlaqələndirilir [8]. Son onilliklərdə regional islahat siyasəti səbəbindən Çin sürətli bir dəyişiklik yaşayır və məhsuldarlıqla əlaqəli bazarlar şəhərlər arasında dəyişir və daha da fərqli iqtisadi tərəqqi nümayiş etdirir [7].

Metod

Tədqiqat zamanı sosial inkişaf, regional sosial inkişaf sahəsində elmi tədqiqatların nəticələri təhlil edilmişdir. Tədqiqat zamanı, elmi araşdırmalarda daha çox istifadə olunan keyfiyyət metodlarından, qarışıq metodlardan istifadə edilmişdir. Bu araşdırmada təhlillərlə bağlı tədqiqatların məcmusu verilmişdir. Tədqiqat nəticəsində bu mövzuda aparılmış oxşar tədqiqatların birləşdirilərək yenidən şərh edilməsi və yeni nəticələrə nail olunması prosesinə önəm verilmişdir.

Sosial inkişafın regional aspektləri

F.Perroun iqtisadi inkişafın hər yerdə ola bilməyəcəyi, müxtəlif qütblərdə müxtəlif intensivliklə baş verəcəyi və onun təsirlərinin bütün iqtisadiyyata yayılacağı fikri bir çox iqtisadçılar tərəfindən qəbul edilmişdir. Buna əsasən, inkişafın müəyyən sektorda və xüsusən də müəyyən regionlarda başlaması təsadüfi deyil, iqtisadiyyatın inkişafının şərtidir. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə iqtisadi inkişafa başlamaq və inkişaf etmiş ölkələrdə problemlə bölgələri inkişaf etdirmək üçün regional inkişaf mərkəzləri yaratmağa çalışırlar [8].

İqtisadi inkişaf siyasətində region əsas miqyas vahididir. Region müəssisələrin ən yaxşı inkişaf etdiyi miqyas kimi qəbul edilir. Bu institusional şəbəkələri informasiya mübadiləsinin və qarşılıqlı əlaqələrin yüksək səviyyədə saxlandığı institusional təbəqə və ya tutum kimi müəyyən etmək olar. Qurumlar sosial və iqtisadi şəbəkələrin əsasını təşkil edir və bu qurumlar beləliklə, yerli səviyyədə iqtisadi inkişafı ortaya qoyur və saxlayır [9].

Region iqtisadiyyatlarının uğur və ya uğursuzluğunda şəhərlərdəki iqtisadi fəaliyyətlərin rolu var. Region və inkişafın yeni konsepsiyaları yeni konseptuallaşdırmanın gündəmdə olduğunu göstərir. Bu çərçivədə regional inkişaf böyümə prosesi müxtəlif nəzəriyyələr işlənərək izah olunmağa çalışılır. 1950-ci illərdən bəri görkəmli konsepsiyalar daim dəyişmiş, regional inkişaf dinamikası dünyanın dəyişən şərtləri və yeni yaranan hadisələrin təsiri ilə daim fərqlənmişdir [10].

1980-ci illərə qədər qabaqcıl kapitalist ölkələrində regional və yerli iqtisadi inkişaf siyasətləri əsasən regionlararası bərabərliyin təmin edilməsinə yönəlmiş stimullara əsaslanarkən, kiçik istehsal əsaslanan yerli və regional iqtisadiyyatların öz dinamikası ilə aktivləşməsinə imkan verən təcrübələrə başlanıldı. Yeni regional nəzəriyyələrdə yerli iqtisadi inkişafın təmin edilməsi fenomeni fərdi şirkətlərin deyil, zəngin regionların yaradılmasına, beləliklə, sahibkarlığın uğuru üçün zəruri olan sosial infrastruktur, iqtisadi və institusional təkmilləşdirməyə diqqət yetirir [11].

Regional inkişaf iqtisadi inkişafın hərəkətverici qüvvəsidir. İnsan kapitalı amilinin inkişafı regional iqtisadi inkişaf üçün vacibdir. Bunun üçün işçi qüvvəsinin ixtisasının artırılması həm də özəl sektorda məhsuldarlığın artmasıdır. Bu isə öz növbəsində işsizliyin azalmasına töhfə verir. Ona görə də, dövlət investisiyalarının bir hissəsi yerli işçi qüvvəsinin ixtisasının artırılmasına yönəldilməlidir [12].

Qlobal iqtisadiyyatda yerli işçi qüvvəsinin dəyişikliklərə uyğunlaşması vacibdir. Məşğulluq siyasətinin əsas istiqaməti müəssisələrin işçi qüvvəsinə ehtiyaclarına kömək etmək olmalıdır.

Regionların iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsində yerli özünüidarətmə orqanlarının üzərinə böyük vəzifə düşür. Bu gün xüsusilə regional və şəhər iqtisadiyyatlarında güclü yerli hökumət rəhbərliyinə ehtiyac var. Yerli iqtisadi potensialın yaxşılaşdırılması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilməlidir. Yerli hökumətlər regionun və şəhərin gələcək yerləşdirilməsi üçün planlar və proqnozlar hazırlamalıdırlar. İnfrastruktur investisiyaları uğurlu yerli iqtisadiyyatın təməli daşır. Beləliklə, yerli investisiya mühitinin sürətli inkişafına nail olmaq lazımdır. Yerli hökumətlər tərəfindən infrastruktur və proqram xərclərinin artırılması regionun iqtisadi artımına

səbəb olacaqdır. Bununla belə, davamlılığı təmin etmək üçün bölgəyə ixtisaslı insan kapitalını cəlb edəcək layihələr də hazırlanmalıdır [13].

Regionun və şəhərin struktur dəyişikliyinə biliyə əsaslanan iqtisadiyyata və cəmiyyətə yönəlməsini təmin etmək üçün perspektivlər hazırlanmalıdır.

Problemin həllinə yönəlmiş bir qurumun yaradılması regional inkişaf üçün səmərəli ola bilər. Özəl sektorla dövlət arasında əlaqə gücləndirilməlidir. Universitet-sənaye əməkdaşlığından əlavə, universitetlər regional problemlərin həllində də iştirak etməlidirlər. Universitetdən özəl sektora texnologiya transferini təmin edəcək bir infrastruktur yaradılmalıdır. Beləliklə, universitetlərə gəlir və prestij təmin etməklə yanaşı, daha az xərclə müəssisələrə tədqiqat və inkişaf imkanları təmin ediləcəkdir [14].

Qeyd etmək lazımdır ki, dünya təcrübəsində sosial inkişafın bir neçə modeli mövcuddur. Bu modellərin müsbət və mənfi cəhətləri vardır. Ancaq bu tədqiqatda modellərin müsbət tərəfləri araşdırılıb. İlk olaraq İsveç modelindən bəhs etmək yerinə düşür. İsveç modelinin müsbət cəhəti dövlətin sosial sahəyə daha çox diqqət göstərməsi, əhalinin bütün təbəqələrinin sosial müdafiə paketləri ilə əhatə olunmasıdır.

Digər geniş yayılmış modellərdən biri də rifah dövlətidir. Bu model bazar iqtisadiyyatının xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Səciyyəvi xüsusiyyəti bütün sosial xidmətləri özündə ehtiva etməsidir.

Bazar təsərrüfatı modelində dövlətin hüquq və vergi sahəsində islahatları üstünlük təşkil edir.

Azərbaycan regionlarının inkişafı ölkədə həyata keçirilən davamlı inkişaf strategiyasının əsas tərkib hissəsidir [3]. Regional inkişaf sahəsində həyata keçirilən dövlət proqramlarında, xüsusilə regionların inkişafına dair əlavə tədbirlərlə bağlı sərəncamlarda nəzərdə tutulmuş vəzifələrin icrası regionlarda sosial infrastruktur təminatının keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, innovativ sahibkarlıq mühitinin inkişafına, iş yerlərinin açılmasına və nəticədə, əhalinin məşğulluğunun artırılmasına və yoxsulluq səviyyəsinin azaldılmasına təkan vermişdir [1].

Yuxarıdakı əsas məsələləri özündə ehtiva edən regional inkişafda yeni paradigma, alternativ inkişafın məqsədlərindən birinə çevrilmək üçün potensialın və səlahiyyətlərin artırılması üçün insan mərkəzli inkişafın formasına çevrilib. Alternativ inkişaf sosial inkişafdır. Sosial inkişaf inkişafa alternativ olan və təhsil, səhiyyə, sosial təminat, mənzil və fərdi sosial xidmətlər kimi müxtəlif sektorları özündə birləşdirən regional inkişafın tərkib hissəsinə çevrilən inkişaf yanaşmasıdır. Sosial inkişaf “iqtisadi inkişafın dinamik prosesi ilə birləşdirilməklə bütövlükdə əhalinin rifahının yüksəldilməsi üçün nəzərdə tutulmuş planlı sosial dəyişiklik prosesidir”. Bu zaman sosial inkişafdan irəli gələn cəhətlər 7 formaya gətirib çıxarır, yəni:

- İqtisadi inkişafla bağlı insan inkişafı prosesi. Bu cəhət sosial inkişafı digər inkişaf yanaşmalarından fərqləndirir. Sosial inkişaf sosial rifahı inkişaf etdirmək üçün sosial siyasət və proqramları əhatə etməyə çalışan sosial problemlərə diqqət yetirir.

- Sosial inkişaf müxtəlif sosial elmlərə əsaslanan multidissiplinar diqqətə malikdir. Sosial inkişaf daha da müzakirə edilə bilən və ola biləcək yeni müdaxilələr yarada bilər.

- Mütərəqqi dəyişiklik prosesləri, məsələn, sosial inkişafın təsisçiləri tərəfindən başlanan proseslər. Dəyişiklik ideyası olduqda tənqid edilən sosial inkişaf ideyasının tərəfdarları bu ideyanın bütün insanlar üçün təkmilləşməsinə inamla bağlı fikir verə bilərlər.

- Sosial inkişaf prosesi müdaxilə xarakteri daşıyır, bu ideyanın tərəfdarları sosial inkişafın təbii olaraq bazar iqtisadiyyatı ilə işləmək və ya tarixən qaçılmaz impuls hesabına baş verməsi fikrini rədd edirlər. Buna görə də, sosial inkişaf prosesi daha çox məqsədə çatmaq üçün xüsusi plan və strategiyaları həyata keçirə bilən insanlara yönəldilir.

- Sosial inkişaf məqsədləri müxtəlif strategiyalarla dəstəklənir. Bu strategiya birbaşa və ya dolaylı yolla sosial müdaxilələri iqtisadi inkişaf söyləri ilə əlaqələndirməyə çalışır.

Ölkəmizdə regionlar həm sosial, həm də iqtisadi cəhətdən inkişaf edir. Hər ilin yekunlarında ölkənin sosial iqtisadi vəziyyəti ilə əlaqədar geniş hesabat-statistik göstəricilər dərc edilir. Aşağıdakı illik cədvəldə də ölkəmizdəki əsas sosial iqtisadi inkişaf göstəricilərinin müsbət dinamika artdığını görə bilərik.

Cədvəl 1.

2021-ci ildə regionların əsas sosial-iqtisadi göstəriciləri

№	Ərazi	01.01.2022-ci ilə əsas göstəricilərinin		01.01.2022-ci ilə əsas göstəricilərinin		Əhalinin	Əsas sahələrin	Sənaye	Kənd təsərrüfatı	...cümlədə:		Pərakəndə	Əsas kapitala	
		01.01.2022-ci il	01.01.2022-ci il	01.01.2022-ci il	01.01.2022-ci il					üzrə	üzrə			üzrə
	min kv.km	veziviyətində	say	İçiləri	İçiləri	nominal gəlirləri	məhsulun ümumi	məhsulu	üzrə	üzrə	üzrə	üzrə	üzrə	
	%	%	%	%	%	min manat	üzrə	min manat	üzrə	üzrə	üzrə	üzrə	üzrə	
	%	%	%	%	%	min manat	milyon manat	%	%	%	%	%	%	
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Azərbaycan Respublikası	86.6	10156.4	167140	1168921	1709.1	732.1	57181500.2	105305.9	55229080.8	9163378.2	4510983.9	4652394.3	44217510.7	16815459.0
Bakı şəhəri	2.14	2303.1	103431	326265	877.4	951.3	33640213.4	70443.7	45309744.1	115974.2	93384.2	22590.0	25648911.4	10181783.1
Naxçıvan Muxtar Respublikası	5.50	463.0	2043	33926	109.2	553.6	1934289.1	3814.6	1069655.7	572096.7	376094.9	196001.8	1724244.6	1062165.8
Ağseron-Xızı iqtisadi rayonu	3.73	579.9	11123	62219	98.6	605.9	2479201.5	6153.0	4125777.1	238490.5	93815.1	144675.4	1893051.3	1232180.8
Dəqiq Şirvan iqtisadi rayonu	6.13	326.8	2452	36882	27.7	471.0	952565.7	967.6	38589.5	401433.5	205404.5	196029.0	757333.0	224025.2
Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu	5.27	612.1	5120	73845	80.4	528.0	2453301.4	2282.4	860978.1	322116.0	147833.8	174282.2	1821917.5	422438.2
Qarabağ iqtisadi rayonu	6.99	907.9	4674	74873	65.4	437.4	1367726.9	2816.8	194776.3	910375.5	437889.5	472486.0	1047354.1	1342032.7
Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu	7.03	690.6	3898	87906	59.4	498.4	2129587.9	2412.2	416258.7	1167.6	804692.4	355805.2	1668977.4	272930.0
Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu	6.96	561.3	4735	72652	52.6	507.0	1868268.7	2140.4	305979.6	909613.2	445766.8	463846.3	1459966.6	446179.5
Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu	6.07	959.4	7461	116687	68.3	460.3	2453529.4	1989.7	340950.5	810736.4	433035.3	377701.1	1931758.8	151446.1
Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu	6.69	743.2	5279	80143	75.8	454.4	2851664.8	2453.3	646114.9	901565.6	398289.7	503275.9	2272632.2	151394.7
Mil-Muğan iqtisadi rayonu	5.67	526.4	5649	59637	44.9	454.5	1381348.8	1952.5	554466.4	816192.8	385308.2	430884.6	1114714.8	85147.7
Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu	8.84	632.9	5525	75840	72.7	443.9	1819432.1	1801.7	440578.8	716694.8	379964.8	336729.8	1399064.8	193252.4
Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu	7.47	345.0	1019	3909	22.2	482.7	-	964.2	7888.2	94448.9	11378.7	83070.2	862228.9	862228.9
Şirvan-Salyan	6.08	504.3	4731	64137	54.5	542.5	1850370.5	2166.6	867323.3	635761.9	298125.9	337636.0	1476684.5	356047.8

Mənbə: Dövlət Statistika Komitəsi. <https://stat.gov.az/source/regions/>

Nəticə

Regionların sosial inkişafı üzrə beynəlxalq təcrübə göstərir ki, hazırda həyata keçirilən siyasət sənədlərində davamlı inkişaf konsepsiyasına əsaslanan yanaşmaya daha çox üstünlük verilir. Regional inkişaf sahəsində beynəlxalq təcrübənin təhlili göstərir ki, hazırkı dövrdə bu istiqamətdə həyata keçirilən siyasət xətti xarakter daşıyır. Köhnə siyasət xəttinin əsas problemi kimi məşğulluq, gəlirlər, üzrə regional fərqlər önə çəkilirdisə, yeni siyasət xətdə regionların potensialından istifadənin səmərəliliyinin artırılması kimi məsələlər önə çəkilir. Regional yerli iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və onun özəl sektorun cəlbədicisi mərkəzinə çevrilməsi üçün sabit və daimi mexanizmlər və birliklər yaradılmalı, mikro-iqtisadi göstəricilərin təhlilinin nəticələrinə əsasən inkişaf və artıma yönəlmiş yeni strategiyalar yaradılmalıdır. Ümumi strategiyada əsas prioritet regional, yerli biznesin inkişafı olmalıdır. Bunun üçün proseslər tənzimlənməli, təkmilləşdirilməli, bürokratiya azaldılmalıdır.

Regionların iqtisadi potensialının inkişafı üçün tədqiqat və planlaşdırmadan sonra praktiki

tətbiq etmək üçün effektiv regional inkişaf strategiyaları müəyyən edilməlidir. Effektiv regional inkişaf strategiyası yerli resursların, yerli üstünlüklərin və imkanların dəqiq müəyyən edilməsi və bu amillərin qlobal iqtisadi rəqabətdə regionun və ya şəhərin iqtisadi potensialını gücləndirəcək şəkildə qiymətləndirilməsi elementlərini əhatə etməlidir.

Xüsusilə Azərbaycanda regionların inkişafı siyasəti əsasən milli səviyyəni əhatə edən regional inkişaf proqramlarına əsaslanır. Bu proqramların icrası nəticəsində regionlarda sosial sahələrinin inkişafı, yeni iş yerlərinin yaradılması, əhalinin rifahının yüksəldilməsi istiqamətində əhəmiyyətli sosial-iqtisadi nəticələr əldə olunmuşdur. Dünya təcrübəsi göstərir ki, hər bir ölkənin, onun regionlarının, şəhər və kəndlərinin sosial-iqtisadi inkişafında çevik və səmərəli idarəetmə mexanizmləri, innovativ həllərin tətbiqi mühüm rol oynayır. Hazırda qarşıda duran əsas məsələ beynəlxalq təcrübədə təsdiqini tapmış ən yaxşı iqtisadi mexanizmlərin tətbiqi ilə əldə olunan səmərənin artırılmasıdır [1].

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2019–2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı
2. Dinc, Mustafa. (2015). Introduction to Regional Economic Development Major Theories and Basic Analytical Tools Enter title
3. Ə. Nuriyev. “Regional siyasət və idarəetmənin əsasları”, Bakı 2011
4. M.M. Mahmudov, İ.M. Mahmudova “Regionların sosial iqtisadi inkişafının tənzimlənməsi”, Bakı 2011
5. P.A. Lewis, “Economics as Social Theory and The New Economic Sociology”, London, Routledge, 2004
6. R. Stryker “The Future of Socio-economics and Society for Advancement of Socio-economics”, New-York, Hollingsworth press, 2002
7. www.preslib.az Prezident kitabxanasının elektron səhifəsi

8. Dövlət Statistika Komitəsi: <https://stat.gov.az/source/regions/>
9. Amin A. (1998). An Institutional Perspective on Regional Economic Development. www.eerg.org.uk/pfs/amin.pdf (17.10.2008)
10. Elmas G. (2006). AB və Türkiyə'de Bölgesel Politikalar. (A. Arı derleyen). Bölgesel Kalkınma Politikalar ve Yeni Dinamikler, Derin Yayınları, İstanbul, 148-155
11. Eraydın A. (2004). Bölgesel Kalkınma Kavram, Kuram ve Politikalarında Yaşanan Değişimler. Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu. C. 1, 126-146.
12. Eşiyok B. A. (2003). Kalkınma Sürecinde İstihdam, Birikim, Büyüme ve Sektörel Gelişme Dinamikleri. Türkiye Kalkınma Bankası Yayınları. www.tkb.com.tr/icerik.aspx (19.09.2007)
13. Isaksen A. (1996). Regional Clusters and Competitiveness: The Norwegian Case. www.econpapers.repec.org/paper/step-tepre/1996 (29.11.2008)
14. Pike, A. Pose, A.R. Tomaney, J. (2006). Local and Regional Development. Routledge, London, 310

Афияддин Гамид оглы ГАМИДОВ, д. ф. э., доцент

Самира Рафик кызы МИРЗОЕВА

Азербайджанский Технологический Университет
 E-mail: psff2023@gmail.com

РЕГИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СОЦИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

Резюме

Исторически регионы отличались друг от друга как в социальном, так и в экономическом отношении. Основными причинами формирования этих различий являются географическое строение региона, рельеф и геологическое (наличие природных ресурсов) строение. Регионы отличаются друг от друга по уровню занятости. В частности, высокая несбалансированность населения в регионах влияет на занятость. Для того чтобы страна развивалась в социальном плане, необходимо разделить ее на регионы. Исследования показывают, что регионы делятся на 2 места по уровню социально-экономического развития:

1. Разработано
2. Развивающиеся, то есть слаборазвитые регионы.

Развитые регионы считаются социально высокоразвитыми. В развивающихся регионах есть экономические проблемы, а также социальные проблемы. Следует отметить, что экономическая ситуация влияет и на социальную ситуацию в стране и регионах. Решить эти социальные проблемы, возникающие в современных экономических системах, довольно сложно.

Таким образом, следует отметить, что общая социальная политика, проводимая государством, напрямую влияет на социальное развитие регионов. Основными элементами

социальной политики государства в регионах являются обеспечение занятости населения, применение социальных стандартов, облегчение доступа населения к социальным услугам. Сокращение неравенства доходов между группами населения является одной из основных целей социальной политики, проводимой на региональном уровне.

В этой статье были исследованы региональные аспекты социальной политики государства, проанализированы результаты различных исследований и, наконец, представлена информация о социальной политике, проводимой в Азербайджане.

Ключевые слова: региональное развитие, социальное развитие, экономическое развитие.

Afiyaddin Hamid oglu HAMIDOV, d.p.e., associate professor
Samira Rafiq gizi MIRZAYEVA
Azerbaijan Technology University
E-mail: psff2023@gmail.com

REGIONAL ASPECTS OF ENSURING SOCIAL DEVELOPMENT

Summary

Historically, the regions differed from each other both socially and economically. The main reasons for the formation of these differences are the region's geographical structure, relief, and geological (availability of natural resources) structure. Regions differ from each other in terms of employment. In particular, the high population imbalance in the regions affects employment. In order for a country to develop socially, it is necessary to divide it into regions. Studies show that the regions are divided into 2 places according to the level of socio-economic development:

1. Developed
2. Developing, that is, poorly developed regions.

Developed regions are considered socially highly developed. In developing regions, there are economic problems as well as social problems. It should be noted that the economic situation also affects the social situation in the country and regions. It is somewhat difficult to solve these social problems that arise in modern economic systems.

Thus, it should be noted that the general social policy carried out by the state directly affects the social development of the regions. The main elements of the state's social policy in the regions are to ensure employment, apply social standards, and provide easier access to social services for the population. Reducing income inequality among population groups is one of the main goals in social policy conducted at the regional level.

In this article, the regional aspects of the social policy of the state were investigated, the results of various studies were analyzed, and finally, information was provided about the social policy conducted in Azerbaijan.

Keywords: Regional development, social development, economic development